

Kitaaba Daani'el - Dhibba Tokko fi Torbaatamii Shan

Kiristoos Inni Ulfinaan: Walsimsiisa Raajii Daani'elii fi Mul'ata keessatti Wal-dorgommii isaanii

Jeff Pippenger
2024-04-05

Mul'anni Kiristoos inni Daani'el boqonnaa kudhan keessatti arge, mul'ata isa Yohaannis Mul'ata keessatti argee wajjin isuma tokko dha. Inni mul'ata “marah” ture; kun immoo ibsa dubartii ta'e kan mul'ata “mareh” isa mul'ata mul'ata Kiristoosii ti. “Mareh” jechuun mul'ata waggoota dhibba lamaa fi kuma sadii sanaa dha; hiikni isaa inni jalqabaa immoo “mul'ata” yookaan “argamuu” dha. “Argamuun” Kiristoos inni Daani'elii fi Yohaansiif kenname lamaan isaanii iyyuu mul'ata Kiristoos isa ulfinaan mootummaa samii keessatti ol kaafame sana ture.

Guyyaa jalqabaatti guyyaa afurtamaa fi afuraffaatti, yeroo ani qarqara laga guddaa isa Hiddeqel jedhamuu bira turetti; ani ija koo ol kaasee ilaale; kunoo, namichi tokko uffata quncee talbaa irraa hojjetame uffatee, mudhiin isaa warqee qulqulluu Uuphaaz keessaa ta'een hidhamee ture. Qaamni isaas akkuma dhagaa beryl ture; fuulli isaa fakkeenya balaqqeessaa fakkaata ture; iji isaas akkuma ibsaa ibiddaa ture; irree fi miilli isaa halluu sibiila diimaa qulqulleeffamee akka qabu fakkaatu ture; sagaleen dubbii isaatis akkuma sagalee namoota baay'ee ture. Daani'el 10:4–6.

Jechi “mareh” jedhu, hiikni isaa “mul'ata” kan jedhu ta'ee, kutaa kana keessatti “akka mul'ata balaqqeessaa” jedhamee hiikameera. Jechi kun boqonnaa kudhan keessatti yeroo afur itti fayyadameera; yeroo lama “mul'ata” jedhamee, yeroo lama immoo “akkaataa mul'ataa” jedhamee hiikameera. Bifa dubartii isaa ta'een yeroo sadii biroo illee itti fayyadameera. Jechi “marah” jedhu ibsa dubartii ta'e kan mul'ata “appearance” ti. Innis “daawwitii ilaalluu” jechuun hiikama; yeroo mul'atu wanti tokko akka raawwatamu kan godhu adverbii “causative” dha.

Jechi bu'aa uumu ibsuutti himamu maqsiisa irraa madde, waan tokko akka ta'u godhu yookaan bu'aa tokko uuma. Afaanii fi seera hima keessatti, yeroo baay'ee gochima yookaan ijaarsa nama tokko yookaan waan tokko hojii tokko akka raawwatu yookaan haala tokko akka mudatu yaada jedhu ibsan agarsiisa.

Fakkeenyaaf, hima “She made him laugh” jedhu keessatti, gochi “made” jedhamu hiika kakaasummaa qaba; sababiin isaas inni mataduree (she) wanta irratti raawwatamu (him) gocha sana (kolfachuu) akka raawwatu akka taasifte agarsiisa.

“Aniin koo suphisiise.” (Jechoota kana keessatti, jedhuun “ani” nama biraa akka konkolaataan sun suphamu godheera.)

“Isheen barattoonni ishee qormaataaf akka qopheessan godhe.” (Asitti, mata-dureen “Isheen” barattoonni ishee gocha qormaataaf qophaa'uu keessatti akka hirmaatan godhe.)

“Inni rifeensa isaa akka muran godhe.” (Haala kana keessatti, bu’uurri himichaa “Inni” nama biraa akka rifeensa isaa muru godhe.)

“Dhaabbatichi gamoo sana akka haaromsitan godhe.” (Gaaleen kun keessatti, dhaabbatichi hojii gamoo sana haaromsuu nama biraatiin akka raawwatamu taasise jechuudha.)

“Daa’immaniin hojii mana keessaa gargaaruuf ni taasifna.” (Asitti, mata-dureen “Nutii” daa’imman hojii mana keessaa gargaaru keessatti akka hirmaatan taasisuuf karoora qaba.) Fakkeenya kana hunda keessatti, gochitoonni kaasuuf fayyadan (had, made, got, get) mata-dureen nama biraa gochicha gochii ijoo keessatti ibsame (repaired, study, cut, renovated, help) akka raawwatu taasisuu isaanii agarsiisu.

Mul’anni “mareh” kan mul’achuu sanaa, yeroo bifa dubartii ibsu “marah” jedhuun ibsamuu fi “daawwitii” jedhamee hiikamu, mul’anni Kiristoos ulfina qabeessaa sun warra isa ilaalu keessatti irra deebi’amee akka mul’atu adda baasa. Yeroo Daani’el “mul’ata” Kiristoos akka bakakkaatti argetti, gareen namootaa tokko sodaa irraa ka’anii baqatan; Daani’el keessatti garuu inni jijjiirama dinqisiisaa tokko akka uumamu godhe.

Ani Daani’el qofti mul’ata sana arge; namoonni na wajjin turan garuu mul’ata sana hin argine; garuu hollannaan guddaan isaan irratti bu’e, kanaafis of dhoksuuf baqatan. Kanaaf ani qofti hafe, mul’ata guddaa kana arge; humni tokko illee ana keessatti hin hafne; miidhaginni koos ana keessatti gara manca’aatti geeddarama, anis humna tokko illee hin qabne. Daani’el 10:7, 8.

Dhugaan jedhu jecha Ibrootaa “dhugaa” jedhamuun bakka bu’a; jechi kun qubee jalqabaa, qubee kudha-sadaffaa, fi qubee dhuma alfabetaa Ibrootaatiin ijaarameera. Qubee jalqabaa fi qubeen dhuma yeroo hundumaa Kiristoosiif tokko dha; inni akka Alfaa fi Oomeegaa ta’ee yeroo hundumaa dhuma fi jalqaba waliin bakka bu’a. Qubeen giddu galeessaa yookaan qubeen kudha-sadaffaan fincila bakka bu’a. Daani’el, “Ani Daani’el qofatu mul’ata sana arge” jedha; namoonni garuu Daani’el wajjin turan, kanneen fincilaan jiraachaa turan, “mul’ata sana hin argine.” Kanaafuu Daani’el “qofa” “mul’ata guddaa sana arge.” Jalqabaa fi dhuma irratti Daani’el qofatu mul’ata sana arge; wabii lammaffaan immoo warra baqatanii fincila isaanii akka mul’isan taasise. Daani’el saba Waaqayyoo warra bara dhuma keessatti adeemsa fakkii Isaa ilaaluun gara fakkii Kiristoositti geeddaramanii jiran bakka bu’a. Nuti mul’ata “looking glass” ilaaluun nu irraa eegama.

“Nuyi muuxannoo Waaqayyoo muuxannoo jireenyaatiin qabaachuu qabna. Yoo Gooftaa beekuu itti fufne, ba’iinsi Isaa akka ganamaa qophaa’ee akka jiru ni beekna. Kiristoos guutummaa guutuu Waaqayyootiin akka guutamnu nu waama. Sana booda qajeelummaadhaan mudannoo amantii Kiristaanaa bakka bu’uu ni dandeenya. ‘Namni bishaan ani isaaf kennu irraa dhugu hundinuu,’ jechuun Fayyisaan dubbata, ‘gonkumaa hin dheebotu; bishaan ani isaaf kennu garuu isa keessatti burqaa bishaanii jireenya bara baraatti burqu ta’a.’ Kiristoos hojjettoota waloo Isaa akka taanu barbaada. Yommuu ofirraa qullaa’inu, ayyaana Isaa kan warra kaaniif qooduu dandeenyu nuu kenna. Dameewwan ejersaa lamaan sun, warqee zayitii sana ujummoo warqee lamaaniin of keessaa dhangalaasan, dhuguma mi’aalee qulqullaa’an sanaaf ifa, jajjabina, abdiif fi jaalala warra rakkina keessa jiraniif ni dhiyeessu. Tajaajila ciccitaa

miti, Waaqayyoof isa caalu kennuu qabna. Garuu kana gochuu kan dandeenyu Yesuus irraa barachuudhaan, garraamummaa Isaa fi gad of qabuu garaa Isaa kunuunsuudhaan qofa. Of keenya Waaqayyo keessatti haa dhoksinu. Isatti haa amanannu. Kiristoos keessa haa jiraannu. Sana booda hundi keenya ‘fuula banamaadhaan ulfina Gooftaa akka daawwitii keessatti arginuun, bifa isaumaatti ulfinarraa gara ulfinaatti ni geeddaramna’ jechuun,—amala irraa gara amalaatti. Waaqayyo ana irraas ta’e si irraa waan hin danda’amne hin eegu. Isa ilaaluuudhaan, bifa Isaatti geeddaramuu ni dandeenya.” Signs of the Times, Ebla 25, 1900.

दानयिल अध्याय दस और अध्याय नौ में, गब्रिएल ने भवषियद्वाणी के बाह्य और आन्तरिक दर्शनों की व्याख्या दानयिल को दी, और अध्याय दस के पद एक में दानयिल का पहला कथन यह है कि उसे दोनों दर्शनों की समझ थी, जनिहे “वसतु” और “दर्शन” के रूप में नरूपति कयिा गया है। उसे यह समझ उन इक्कीस दनिों के अंत में प्राप्त हुई, जनिमें वह शोक करता रहा था। उन इक्कीस दनिों का समापन प्रधानदूत मीकाएल के आगमन के साथ हुआ। संख्या दो सौ बीस, और संख्या बाईस, जो दो सौ बीस का दशमांश या दसवां भाग है, देवत्व के मानवता के साथ संयोग का एक प्रतीक है, और बाईसवें दनि दानयिल मसीह के स्वरूप में परिवर्तित कर दिया गया।

Ani buddeena nama gammachiisu hin nyaanne; foonis afaan koo keessa hin seene, daadhiin wayiniis akkasuma hin seene; torban guutuu sadii raawwatamanitti iyyuu ani mataa koo gonkumaa hin dibanne. Ji’a jalqabaa keessa guyyaa afurii fi digdamffaa irratti, utuu ani qarqara laga guddaa sanaa, isa Hiddeqel jedhamuu bira jiruutti; ergasii ija koo ol nan kaasa, nan ilaale; kunoo, namichi tokko uffata quncee irraa hojjetame uffatee ture; mudhiin isaas warqee gaarii Ufaaz irraa ta’een hidhamee ture. Daani’el 10:3–5.

Daani’eel inni saba Waaqa kan guyyoota dhumaa, kanneen Dubbii Raajii Waaqaatiin akka isaan bittinnaa’an beekanii, haala bittinnaa’uu isaanii irratti gaddanii ifa barbaadan bakka bu’a. Haalli isaanii inni bittinnaa’e keessatti mul’atu sulula lafee du’aa goggogaa ta’e keessatti Hisqi’eel boqonnaa soddonii-torba keessatti fakkeeffameera. Lafoon sun du’anii jiru; akkasumas bittinnaa’aniiru; garuu mana Israa’el jedhamanii adda baafamu. Manni Israa’el kan guyyoota dhumaa sun kuma dhibba tokkoo fi afurtamii afur dha. Isaan bittinnaa’aniiru; akkuma Daani’eel kitaabota Ermiyaasii fi Musee irraa hubate sana. Hisqi’eel keessatti, du’umsi isaanii haala isaanii akka beekan agarsiisa.

Innis akkana naan jedhe, Ilma namaa, lafeewwan kun mana Israa’el guutuu dha; kunoo, isaan, “Lafeewwan keenya goggoganiiru, abdiin keenyas badeera; nuti qooddama keenya irraa muramneerra” jedhu. Hisqi’el 37:11.

Manni Israa’el, kan lafeedha, akka isaan “qooda keenya irraa muramnee jirra” jedhan labsa. Isaan haala bittinnaa’uu isaanii hubataniiru. Manni Israa’el kan bara dhumaa fakkeenya durboota kudhanii qubee isaatti guutuu guutuutti raawwata; seenaa Millerite keessattis, guutamun isaanii qooda isaanii irraa muramanii akka turan beekuun, yeroo durboonni ogeeyyiin akka isaan yeroo turtii keessa jiran hubatanitti ifatti beekame; akkasumas yeroo turtii sun yeroo murtaa’aa fakkeenychaa akka ta’e hubatame. Warri Hisqi’el keessatti haala bittinnaa’uu isaanii beekan, warra abdii kutannaa jalqabaa booddee akka isaan yeroo turtii keessa jiran hubataniidha.

ଏକ୍ସିଏଲ୍‌ଡ୍‌କର ହାତ୍‌ମାନେ ଏବଂ ଦଶ କୁମ୍ଭାରୀଡ୍‌କ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରରେ ଥିବା ଉଚ୍ଚାନ୍ତମାନେ—ଉଭୟଙ୍କୁ ଦାନିଏଲ୍‌ଡ୍‌କ ଏକୋଇଶ ଦିନର ଶୋକାଚରଣ ଦ୍ଵାରା ପୁରତିନିଧିତ୍ଵ କରାଯାଇଛି। ସେହି ଏକୋଇଶ ଦିନ ପରେ, ବାଇଶତମ

ଦିନରେ, ମିଖାଏଲ ଅବତରଣ କଲେ, ଏବଂ ଦାନିଏଲଙ୍କୁ ମହିମାମୟ ଖ୍ରୀଷ୍ଟତ୍ୱ ଏକ ଦର୍ଶନ ଦିଆଯାଇଲା, ଯାହା ଦାନିଏଲଙ୍କୁ ଖ୍ରୀଷ୍ଟତ୍ୱ ସ୍ୱପ୍ନପରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଦେଲା। ଇଞ୍ଜିଲ କୁମାରୀମାନେ ଏବଂ ମୃତ ହାତୁମାନେ ମଧ୍ୟ ଦର୍ପଣସଦୃଶ ଦର୍ଶନ ଦ୍ୱାରା ସାଧିତ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ମାଧ୍ୟମରେ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ।

Daani'el, lafeewwan du'aa Hisqi'elii fi durboota ogeeyyii seenaa Miilerii, hundumtuu dhugaa baatota lamaan Mul'ata boqonnaa kudha tokko keessatti ajjeefaman wajjin wal simatu. Musee fi Eliyaas ajjeefamanii turan; garuu dhuma guyyoota mallattoo ta'an sadii fi walakkaa irratti du'aa kaafamuu qabu turan. Museen, akkuma kitaaba Yihudaa keessatti ibsameetti, Mikaa'eltiin du'aa kaafame.

Garuu Mikaa'el, ergamaan guddaan, yeroo qaama Musee irratti seexana wajjin falmaa turetti, "Gooftaan si haa ifatu" jedhe malee, himata arrabsoo isa irratti dhiheessuuf ija hin jabaanne. Yihudaa 1:9.

Boqonnaa Daniel keessatti, erga guyyaa gaddaa digdamii tokko booda Miikaa'el gad bu'ee dhufeen, Daani'el mul'ata ilaalcha keessa of argu ni fudhata. Sagaleen warra du'an kaasuu kan Miikaa'el ti.

Naba U Blei hi un hi unba wanphai na bneng da ka jingiahew, da ka sur u arkhangal, bad da ka bynta jong ka jingiatang U Blei: bad kiba iap ha U Khrist kin sa mih nyngkong. 1
Thessalonians 4:16

Daani'el boqonnaan kudhan sochii Laa'odiiqeyaa ergamaa sadaffaatii gara sochii Filadelfiyaa ergamaa sadaffaatti ce'uu adda baasa. Innis dhugaa baatota lama Mul'ata boqonnaa kudha tokko keessatti argaman, lafeewwan du'an Hisqi'el boqonnaa soddonii torba keessatti argaman, durboota ogeeyyii fakkeenya durboota kudhanii keessatti ibsaman, akkasumas Miilarotiiwwan fakkeenya sana raawwatanii wajjin wal simsiisa. Gabr'eel hiika mul'ata "great looking-glass" kenne; hojii hiikaa inni boqonnaa sagal keessatti jalqabe xumuraa ture. Hiikni sunis Gabr'eel seenaa raajii boqonnaa kudha tokko keessatti argamu adda baasuun raawwatame; innis dhugumatti hamma lakkoofsota sadii jalqabaa boqonnaa kudha lamaatti itti fufa. Ergasii lakkoofsa afur keessatti Daani'elii kitaaba isaa chaappeessuuf ni ajajame.

Daani'el boqonnaa kudhan keessatti, "sarara irratti sarara," Daani'el saba Waaqayyoo warra guyyaa dhuma bakka bu'a; isaanis Daani'el boqonnaa lama keessatti akka warra ciminaan barbaadanitti (du'a sodaachisaa jala jiranii), ergaa raajii alaa isa fakkii bineensotaa iccitii Nebukadnezar bakka bu'e hubachuuf mul'atu. Innis akkasumas mul'ata ergaa raajii keessaa isa guyyoota kuma lamaa fi dhibba sadiin bakka bu'e hubachuuf barbaadaa jira. Guyyoota gaddaa mallattoo ta'an digdamii tokkoo boqonnaa kudhan keessatti booddee, dhuma irratti akka nama mul'ata lamaan isaanii iyyuu hubatetti bakka bu'a. Hubannoon isaa yeroo ergamaan mootummaa ol aanaa gadi bu'ee isa tuqe sadii ni raawwatama.

Muuxannoon Mikaa'el wajjin qabu, mul'anni Mikaa'el inni isa qofaan argamu sun, hiika guutuu mul'atawwan raajii keessaa fi alaa lamaan isaanii fudhachuuf isa qopheessa. Muuxannoon sun, yeroo Hisqi'el boqonnaa soddonii-torba, Mul'ata Yohaannis boqonnaa kudha tokkoo fi Isaayyaas boqonnaa ja'aan walitti fidamee ilaalamu, haala bal'aa baay'ee keessatti sarara irratti sararaan

ibsameera. Boqonnaa kudha tokkotti lakkoofsi Gaabri'eel mul'atawwan lamaan walitti fidu lakkoofsa kudhani; achitti mootichi kaabaa hamma iddoo jabeeffameetti ol adeema, garuu achii caalaa hin darbu. Iddoon jabeeffame sun, akkuma Isaayyaas boqonnaa torbaffaa keessatti ibsameen, saba, yookaan magaalaa guddoo, yookaan lakkoofsa sana keessatti mootii Gibxi dha.

Mataan Sooriyaa Damaasqoo dha; mataan Damaasqoo immoo Reziin dha; waggaa jaatamii shanii keessatti Efreem akka saba hin taanetti ni caccaba. Mataan Efreem Samaariyaa dha; mataan Samaariyaa immoo ilma Remaliyaa dha. Isin yoo amanuu baattan, dhugumatti jabaatanii hin dhaabattan. Isaayyaas 7:8, 9.

Lakkoobsa kudha tokkoo keessaa aayata kudhan keessatti, mootichi kaabaa hanga daangaa Gibxii dhufa; aayatichi immoo daangaa sana “masaraa” Gibxii jechuun ibsa; jechuunis masaraa mooticha kibbaa. Aayanni kudhan bara 1989 bakka bu'uu isaa agarsiifamuu danda'a; yeroo Gamtaan Sooviyeetii paphaasummaadhaan fi waraana bakka bu'aa isaa ta'e, jechuunis Ameerikaa Yunaayitid Isteetis, irraa haqamee balleeffame. Kunis waraana bakka bu'aa sadii keessaa isa jalqabaa ture; kanneen dhuma irrattis waraana bakka bu'aa sadaffaatti (Paaniyuum) addunyaa guutuu kan hirmaachisu, jechuun Waraana Addunyaa Sadaffaa, ta'u. Waraanni bakka bu'aa lammaffaan immoo aayata kudha tokkoo fi kudha lamaatiin bakka bu'ameera; yeroo ammaa Yukireen keessatti adeemsifamaa jira; achittis Raashiyaan mootummaa kibbaa bakka bu'aa jirti; akkuma Gamtaan Sooviyeetii bara 1989 keessatti yeroo injifatametti mootummaa kibbaa bakka bu'e sanaa.

Aniin duraan ibsa “waraana qabbanaa” jedhu fayyadameera; kunis waraana bakka-bu'ootaa sadan kanaa fi waraana addunyaa gidduu garaagarummaa agarsiisuuf ture. Dhugumaan waraanni dhugaa Ukrain keessatti gaggeeffamaa jira; kanaaf inni dhugumaan waraana qabbanaa miti; garuu inni waraana bakka-buutotaa kan papasummaa fi michoota ishee gidduu fi Ruusiyaa gidduutti adeemsifamu dha. Garuu waraanni addunyaa sadaffaan ni jiraata; keessatti sabni hundi jechuun ni danda'ama akka kaayyoo haleellaa ta'etti ilaalama.

Utuu uummanni Waaqayyoo badiisa magaalota kuma hedduu, amma jechuun ni danda'ama waaqeffannaa waaqota tolfamoo keessatti kennamanii jiranii, itti dhihaachaa jiru hubannoo qabaateera ta'ee!...

“Cubbuun daangaa isaatti jechuun ni danda'ama ga'eera. Burjaajii fi jeequmsi addunyaa guuteera, sodaan guddaanis yeroo dhiyootti ilmaan namootaa irratti ni dhufa. Dhumni baay'ee dhihaateera. Nuti warri dhugaa beeknu waan yeroo dhiyootti akka dinqii hamaa addunyaa irratti bu'uuf jedhuuf of qopheessaa jiruu qabna.” Review and Herald, September 10, 1903.

Keewwata kudha tokkoo fi kudha lama keessatti, Raashiyaan, mooticha kibbaa, waraana bakka bu'aa paaphaasii, mootummaa Naazii kan tattaaffii waraana Yukireen qajeelchaa jiru, akkasumas waraana bakka bu'aa duraanii paaphaasii kan Ameerikaa Yunaayitid Isteetis deggersa isaa kennu, ni mo'ata. Lolli Addunyaa Lammaffaa keessatti, waraanni bakka bu'aa paaphaasii, mooticha kaabaa, kan Raashiyaan Koministii irratti ture mootummaa Naazii Jarmanii ture; waraanni bakka bu'aa sunis ni mo'ame, akkuma yeroo dhihoo keessatti Yukireen keessatti deebi'ee ni mo'amu.

Lolli bakka wal waraansa bakka bu'ootaa inni sadaffaan lakkoofsota kudha sadii irraa hamma kudha shaniitti mul'ifameera; seenaa duriitiinis waraana Paaniyoomiin raawwatameera. Wal waraansi bakka bu'ootaa inni sadaffaan mootummaa Ameerikaa, mootummaa paaphaasii bakka bu'uudhaan, ni raawwatama; mootichi kaabaa immoo waraana sana keessatti amantii hin jirre irratti ni mo'a, akkuma wal waraansa bakka bu'ootaa isa jalqabaa (waraana qabbanaa'aa) keessatti godhe sana. Wal waraansa bakka bu'ootaa isa jalqabaa fi isa sadaffaa keessatti, mootichi kaabaa—paaphaasiin—mooticha kibbaa (Sooviyeet Yuuniyenii) ni injifata; ergasii immoo Mootummoota Gamtoomaniis ni injifata. Waraanawwan lamaan kana keessatti waraanni isaa bakka bu'aan mootummaa Ameerikaa ture; ammas ni ta'a.

Injifannoo Puutin Yukireen keessatti argate booda, Tiraampin pirezidaantii saddeettaffaadhaaf irra deebi'ee filatama; jechuunis pirezidaantota torban, kanneen waraanni bakka-bu'aa jalqabaa (waraanni qabbanaa'aan) bara 1989 keessatti raawwatamee erga xumuramee booda Ameerikaa keessatti mootummaa isaanii geggeessan keessaa inni tokko ta'a; yeroo sanas yeroo dhuma sochii haaromsaa ergamaa sadaffaatiif ture. Tiraampi gaanfa Reepabilikaanaa bineensa lafaa irratti bakka bu'a; akkasumas bara 2020 keessatti harka bineensa “woke” ateezimii irraa madaa du'aa fudhate; kunis raawwii Mul'ata boqonnaa kudha tokko keessatti dhugaa-baatonna lamaan daandii irratti ajjeefamuu isaanii ti.

Future for America yeroo seenaa wal fakkaataa keessatti gaanfa Pirootestaantii dhugaa bakka bu'a; akkasumas bara 2020 keessa, Future for America harka bineensa “woke” ateezimii irraa madaa du'aa geessisu argate. Bara 2023 keessa, waggaa digdamii lama 2001 irraa booddee, Mikaa'el adeemsa humna guddaa tokko du'aa kaasuu, kan Hisqi'el, Yohaannis, Daani'elii fi Isaayaasiin bakka buufame, isa seera Dilbataa yeroo dhihoo dhufu keessatti akka mallattoo ol kaafamu jalqabuuf gad bu'e.

Bara 1856tti, sochiin Filaadelfiyaa Millariitii gara sochii Lodiiqiyaa Millariitiitti ce'e; achumattiis achumaan beekumsa dabalaa “yeroo torbani” tuffatee, ergasii immoo bara 1863tti fincila isaa guutummaatti xumure. Millariitonna haala waldaa ja'affaa Filaadelfiyaa tiin bakka bu'amurraa gara muuxannoo waldaa torbaffaatti ce'an; yeroo garagalchaa sunis seenaa bara 2023 waliin wal sima; yeroo sanatti sochiin Lodiiqiyaa Future for America muuxannoo waldaa torbaffaarraa deebi'ee gara muuxannoo waldaa ja'affaa Filaadelfiyaatti ce'a. Itti fayyadama raajii kana keessatti, gaanfi Pirootestaantii dhugaa, akkuma gaanfa Riphaabilikaanii, saddeettaffaa ta'a; innis warra torban keessaa ture.

Inni lammii lamaffaa ta'e akka ta'e hubachuuf furtoon “masaraa cimaa” keeyyata kudhanii fi keeyyata torba keessa jiru dha. Keeyyata torba keessatti, kan bara 1798tti abbootiin qeesichaa madaa isaanii nama ajjeesu fudhatan agarsiisu keessatti, mootichi kibbaa gara “masaraa cimaa” mooticha kaabaa seene; kunis jeneraalli Naapoliyoons Vaatican keessa seenee paaphaasii booji'ee geessisuudhaan raawwatame. Mootichi kibbaa gara masaraa cimaa sanaa seene ture. Keeyyata kudhan keessatti garuu mootichi kaabaa, kan abbootii qeesichaa fi waraana isaanii bakka bu'aa jechuun Ameerikaa bakka bu'u, caasaa Gamtaa Sooviyeetii haxaawee darbe; garuu “masaraa cimaa” sana dhaabee hafe. “Masaraan cimaa” sun mataa, jechuunis magaalaa mootummaa ture—innis Raashiyaa ture.

Garuu “mataa,” yookaan masaraan, Isaayyaas boqonnaa torbaa, lakkoofsota torbaa fi saddeet fayyadamuudhaan dhuga-baatota lama yookaan sadiin qofa hundeeffamuu danda’a. Isaayyaas torbaa, lakkoofsi saddeetii fi sagal, barruulee Hiram Edson waa’ee “torban yeroo” irratti barreeffamanii bara 1856 keessatti maxxanfaman keessatti qabxiin ijoo wabii ta’e ture. Lakkoofsotni lamaan mootummaa Ruusiyaa masaraa waraana yeroo ammaa Yukireen keessatti injifataa ta’e akka ta’e hundeesan, akkuma sana lakkoofsota lamaan mootummaa Israa’el kaabaa fi mootummaa kibbaa irratti “torban yeroo” lamaan isaanii iyyuu jalqabaa isaanii hundeesan dha. Lakkoofsi kudhan boqonnaa kudha tokkoo mul’ata alaa adda baasa; mul’anni kunis akka Obboleettii White barsiistutti ka’uu fi kufuu mootummaawwaniitiin irratti hundaa’a.

“Ka’umsa fi kufuu sabootaa akka kitaabota Daani’elii fi Mul’ata keessatti ifatti mul’atutti, ulfinni alaan mul’atuu fi addunyaawaa qofa akkamitti gatii hin qabne akka ta’e barachuu qabna. Baabilon, humnaa fi ulfina guddaa ishee hunda wajjin, kan fakkeenya isaa addunyaan keenya sana booddee keessaa hin argine,—humnaa fi ulfina yeroo sana namootaaf baay’ee cimaa fi bara baraan tura fakkaatu sana,—guutummaatti akkamitti badeera! Akka ‘daraaraa margaa’tti baddeera. Yaaqoob 1:10. Akkasumas mootummaa Meedoo-Faarsiis ni bade, mootummaa Giriikii fi mootummaa Roomaas ni badani. Akkuma kanaan, wanti hundi kan bu’uura isaatti Waaqayyo hin qabne ni bada. Kan dhaabbatee hafu isa qofa, kan kaayyoo Isaa wajjin walitti hidhamuu fi amala Isaa ibsu dha. Qajeeltoonni Isaa qofa wantoota addunyaan keenya beektu keessaa kan hin sochoone dhaabbataa dha.” Prophets and Kings, 548.

Lolawwan bakka bu’iinsa sadii “kitaabota Daani’elii fi Mul’ata keessatti ifatti ibsaman,” fi furtoon dhugaa kanaa “masaraa” keeyyata kudhanii, Daani’el boqonnaa kudha tokkoffaa keessa jiru dha. Garuu keeyyanni kudhan inni sun mul’ata keessaa illee ni ilaallata; jalqabbii “yeroo torbaa” lamaanitiif, Isaayyaas boqonnaa torba keeyyata saddeetii fi sagal keessattis ni ibsama. Alaa fi keessaa wal irraa addaan baafamuu hin danda’an; akkasumas yeroon lama kun waggaa kuma lama dhibba shan fi digdama ta’an ulee Ezeekel lamaanis dha; isaanis yeroo walitti qabaman, cufamuu namoota kuma dhibba tokkoo fi afurtamii afurii bakka bu’u; kunis Waaqummaa fi namummaa walitti makamuudha.

Muuxannoon Daani’el mul’ata ka’usatiivii “marah” wajjin qabu sarara raajii keessa isa Miikaa’el gad bu’ee uummata Isaa bara dhumaa du’aa kaasu argisiisa. Du’aa ka’uun sun tarkaanfiiwwan Kiristoos ittiin Waaqummaa Isaa namummaa uummata Isaa bara dhumaa wajjin walitti maku calaqqisiisa. Kunis yaada Waaqummaa yaada namaa wajjin walitti makamuudhaan, akka isaan yaada tokko qabaatanitti raawwatama; akkasumas mana teessoo mootummaa keessatti, Iddoo Hundumaa Caalaa Qulqulluu keessatti raawwatama; iddoon sunis “masaraa” kan Obboleettii Waayit akka “citadel” (masaraa) lubbuu ta’etti ibsite dha.

Bakka teessoo keessatti saba Waaqa yeroo dhumaa yaada Kiristoos ni fudhatu; achiis Kiristoos wajjin iddoowwan samii keessatti ni taa’u. Iddoon samii Kiristoos itti taa’e da’oo, yookaan mataa mana qulqullummaa ti. Manni qulqullummaa qaamaa amala gadi aanaa qaba; inni sun foon, yookaan qaama dha. Akkasumas amala ol aanaa qaba; inni sun yaada dha. Lakkoofsa kudhan keessatti boqonnaa kudha tokkoffaa Daani’el, furtoon da’oo mul’ata alaa mallatteessu, da’oo mul’ata keessaa illee ni mallatteessa; kana gochuudhaanis seenaa gaanfonni Republicanismii fi

Protestantismii keessaa gara fakkii bineensaa (Republicanismii), yookaan gara fakkii Waaqaa (Protestantismii dhugaa) itti ce'an ni adda baasa. Sana booda gaanfonni lamaanis saddeettaffaa kan torban keessaa ta'e ni ta'u.

Gaanfi dhugaan Pirootestaantummaa, eгаа, gaanfa Filadelfiyaa isa humna waraanaa guddaa Hisqi'eelii fi mallattoo Isaayyaas isa fakkii bineensaa irratti waraana keessatti ol kaasamudha; jalqabatti Ameerikaa keessatti, achiis addunyaa keessatti. Daani'eel boqonnaa kudha tokko, lakkoofsa kudhan, qabxii seenaa qulqulluu keessatti walitti hidhamsi uleewwanii itti jalqabu adda baasa. Waraanichi Yukireen bara 2014 keessatti jalqabe, garuu hanga bara 2022tti Raashiyaan Yukireen weeraruu hin jalqabne. Bara 2023, waggoota digdamii lama bara 2001 booda, Mikaa'el hojii isaa warra bara 2020 keessatti fakkeenya durboota kudhanii raawwatamuu isaatiin abdi isaanii isa jalqabaa keessatti mufatan du'aa kaasu jalqabe. Inni jalqaba "sagalee" tokko kaase, sagaleen sunis amma lafa onaa keessatti iyyayaa jira. Adoolessa bara 2023 keessatti, sagaleen sun iyya jalqabe; innis sagalee walfakkaataa isa jalqaba sochii haaromsa ergamaa sadaffaatii bara 1989 keessatti kaafame ture, jechuunis Yesuus yeroo hundumaa dhuma jalqabaatiin agarsiisa.

"Sagaleen" keessaa kan iyyu Mul'ata boqonnaa tokko dhiheessuudhaan sagalee dhageessisuu jalqabe; achittis walmakaan Waaqummaa fi namummaa Mul'ata Yesuus Kiristoos akka ta'etti bakka bu'ee mul'ata, mul'ata yeroo balballi araaraa cufamuuf jedhu keessatti banamu sana. Daani'el boqonnaa kudhan keessatti, mul'ata "causative" jedhuun, mul'ata sana mudate. Seera yeroo jalqabaatti dubbatame irratti hundaa'uun, walmakaan Waaqummaa fi namummaa kan aayatawwan jalqabaa Mul'ata keessatti ibsame dhugaa isa hunda caalaa barbaachisaa ta'e bakka bu'a. Walmakaan Waaqummaa fi namummaa, kan jechuun chaappaan dhibba afurtamii afurii fi kuma afurtamii afurii, Dubbii Waaqayyootiin raawwatama. Dubbiin sun Abbaa irraa gara Ilmaatti kennama; Innis ergamaa Isaatiif kenna; ergamaan sunis ergaa sana bakka-buutuu namaatti dabarsa. Tarkaanfiileen lamaan jalqabaa Waaqummaan bakka bu'amu. Tarkaanfiileen lamaan sun adda-bahumsa kana qabu; innis tarkaanfiin lammaffaan Waaqummaa Waaqummaa waan hundumaa uume bakka bu'uu isaati. Tarkaanfiileen lamaan itti aanan uumamawwan Waaqayyootiin bakka bu'amu. Tarkaanfiin jalqabaa ergamaa kufaatii hin qabne dha; mul'achuun lammaffaan uumama Waaqayyoo immoo isa humna gosa mataa isaatiin irra deebi'ee uumuu argate ture. Tarkaanfiin afraffaan sun, namummaa bakka bu'uun, ergaa sana fudhatee gara waldootaatti erguu qaba ture; akka waldoonni wantoota achi keessatti barreeffaman sana "dubbisani dhaga'an" ni ta'a.

Nuti itti aanu keessatti qo'annoo kana itti fufna.

Mul'ata Yesuus Kiristoos, isa Waaqayyoo wantoota yeroo gabaabaa keessatti ta'uu qaban garboota isaati argisiisuuf isaaf kenne; innis ergamaa isaa ergee garbicha isaa Yohannisii mallattoo keessatti beeksise. Innis dubbii Waaqayyoo, dhugaa ba'umsa Yesuus Kiristoos, fi wantoota inni arge hundumaa irratti dhugaa ba'e. Namni dubbii raajii kanaa dubbisu ebbifamaa dha; warri dubbii isaa dhaga'anii wantoota keessatti barreeffaman eeganis ebbifamoo dha; yeroo sun waan dhi'aateef. Yohannis waldoota kiristaanaa torban Aasiyaa keessa jiranitti: Isa jiru, isa ture, isa dhufuuf jirurraa, fi Hafuurota torban teessoo mootummaa

isaa dura jiranirraa, ayyaannii fi nagaan isiniif haa ta’u; akkasumas Yesuus Kiristoos irraa, inni dhugaa ba’aa amanamaa, du’oota keessaa mootummaa jalqabaa, fi mootota lafaa irratti bulchaa ta’e. Isa nu jaallatee dhiiga mataa isaatiin cubbuu keenya irraa nu dhiqeeff, isa nu mootummaa fi luboota Waaqayyoo fi Abbaa isaatiif godheef, ulfinnii fi aangoon baraa hamma bara baraatti isaaf haa ta’u. Ameen. Kunoo, inni duumessa wajjin dhufa; iji hundinuu isa ni arga, warri isa waraanans ni argu; sanyiin lafaa hundinuu isa irraa kan ka’e ni wawwaatu. Eeyyee, Ameen. “Ani Alfaa fi Oomeegaa, jalqabaa fi dhumaa dha” jedha Gooftaan, inni jiru, inni ture, inni dhufuuf jiru, Waaqayyoo Hundumaa Danda’u. Ani Yohannis, obboleessa keessan, rakkina keessatti, mootummaa keessatti, obsaa Yesuus Kiristoos keessattis hirmaataa keessan ta’e, dubbii Waaqayyootiifii dhugaa ba’umsa Yesuus Kiristoosiif jedhee odoola Phaaximos jedhamtu keessa ture. Guyyaa Gooftaa keessa Hafuura keessatti ture; sagalee guddaa akka malakataa ta’e tokko duuba koo irraa dhaga’e; inni akkana jedhe, “Ani Alfaa fi Oomeegaa, isa jalqabaa fi isa dhumaa dha; wanta ati argitu kitaaba keessatti barreessi, waldoota kiristaanaa torban Aasiyaa keessa jiranittis ergi; gara Efesoon, gara Simirnaa, gara Phergaamoon, gara Tiyaatiraa, gara Saardees, gara Filadelfiyaa, fi gara Lawodiiqeyaa.” Mul’ata 1:1–11.